

שיל"ת

קונטרס

דפי יד שנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י

ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קדעטשניף

גליון סד שנה ב' פרשת תצוה חודש אדר א' שנת ה' תשפ"ב לפ"ק
מועד קטן כג. - כמ.

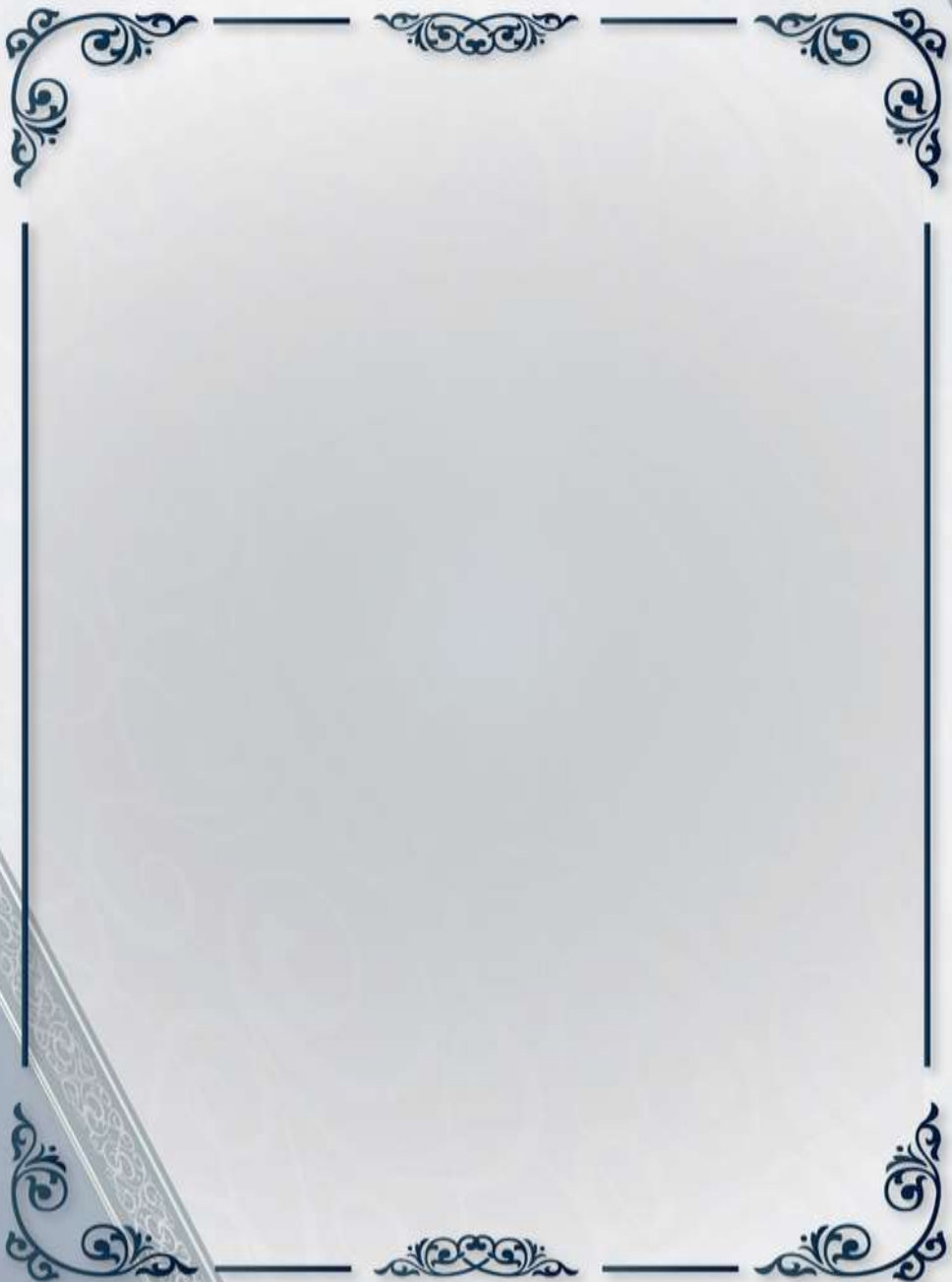
**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

מה בגליון?

- מה שבעינו להמתין ג' רגלים לישא אשה אחר מיתת אשתו ביאר תוס' שהוא כדי שיזכור אהבת אשתו הראשונה, וקשה למאי בעינו זכירה זו, וכי אשתו שמתה זקוקה לאהבתו, ולמה יאסרו עליו לישא אשה בשביל דבר זה, דאיזה הלכה יש בזה לזכור אהבתה? (הערה קי"ד)
- כריך ביאור איך הלך רב יוסף בכודריה אריסיה בשבת דהיינו מנהג אבילות, הרי אפי' שהוא דבר שצננעה מ"מ כאן כשאבי רואהו והיה בביתו אסור לו כן? (קט"ז)
- לר' אושעיא דאמר דלמידים עכרת מחג המנוחות לעניין שבעה ימי תשלומו, מניין לו שעכרת עכמה נחשבת כשבעה ימים, הרי די לבא מן הדין להיות כנידון, ואם חג המנוחות עכמה נחשבת כשבעה משום שבמליאות שבעה ימים היא, למה עכרת תהא נחשבת היא עכמה כשבעה ולא תהא חשובה שבעה ימים רק בצירוף ימי תשלומיה? (הערה קי"ח)
- ברב הונא שהיו מי שלא ילאו לקראתו אמרינן בגמ' דאפי' דשלדו קיימת הוה מאן דלא נפק לא סיימוה קיימי, וביאר רש"י לא אמרו לו דשלדו קיימת, וקשה למה באמת לא בדק

אלידע אם שלדו קיימת, הרי אם יש חילוק בדיון בשלדו קיימת
היה לו עצמו לשאול אם כך הוא או לא? (קכ"א)

• במה שאמר יהודה לחזקיה אחיו לפנות מקום ללדו של ר' חייא
אביו לכבוד רב הונא, קשה למה לא פינה יהודה עצמו מקומו
לר' חייא, הרי חשיבות גדולה יותר היה לתת לרב הונא ימינו
של ר' חייא? (הערה קכ"ב)

• מה דבגידוף השם המלך חזקיהו קרע ושאר השומעים לא
קרעו, כריך ביאור דאפי' דמיירי שלא בשעת גידוף, מ"מ אם
בעינו להרוע שלא בשעת גידוף למה השאר לא קרעו, ואם לא
בעינו להרוע שלא בשעת גידוף למה המלך כן קרע? (הערה
קכ"ז)

• איך שייד לומר דבראשונה היתה הולאת המת קשה להרוצו
יותר מן המיתה עצמה, והרי גם מה שהיו בורחין רק בלית
ברירה כיון שלא היה להם תכריכין בשבילו עשו כן, וודאי
לכאורה דמיתתו היה קשה להם יותר? (הערה קל"ה)

• מה דהביאו ראיה למיתת כל אדם בה' ימים ממש דנאמר בו
הן קרבו ימיד, דמה הראיה הרי מיתת משה לא היתה ע"י
מלאך המוות כבשאר אינשי, אלא בנשיקה מת, ומניין לנו דגם
במיתת כל אדם בה' ימים כמותו? (הערה קל"ח)

• מה שהביאו ראיה מרבה ורב חסדא דבני חיי ומזוני במזלא
תליא מילתא, מה הראיה הרי מה שמת רבה בארבעין שנין הוא
משום דקאתי מבני עלי שנתקללו בזה, ולכך גם ראה כ"כ

הרבה תיכלי דהיינו אבילות, דגם הם כמותו נתקללו בזה?
(הערה ק"מ)

- במעשה דאמר ר' טרפון שלא יכנסו אחד בתוך דברי חבירו כיון שר' ישמעאל אדם גדול וקיי בהלכות, מה עניין זה אלל זה, דבכל גוונא יש ליזהר מליכנס בדברי חבירו? וגם לריך ביאור בדברי המפרשים כאן. (הערה קמ"ב)
- במה שביאר בתוס' על הא לדקיהו מלוה אחת עשה להוא משום שרק זה נכתב בקרא, קשה מה הנפק"מ אם רק מלוה אחת כתוב בקרא או יותר, הרי אין כאן מיעוט לומר ללא עשה עוד מלוות אחרות? (הערה קמ"ה)

דף כג ע"א

ק"ב. בגמ' ואין אומרים שמועה ואגדה בבית האבל אמרו עליו על ר' חנניה בן גמליאל שהיה אומר שמועה ואגדה בבית האבל. צריך ביאור דזה נראה מעשה לסתור, דבתחילה אמרו דאין אומרים שמועה ואגדה בבית האבל, ועל זה הביאו מעשה מר' חנניה שכך היה אומר, ותימה הוא. ואולי מה שהוא היה אומר שמועה בבית האבל אין זה משום שהוא חולק על הדין שאמרו שאין לומר, אלא דהיות והיה בכך צורך לרבים לכך היה מותר לו לומר, וכמו שאמרו לעיל (כא). דאם היו רבים צריכים לו אינו נמנע מלומר.

ק"ג. בגמ' ת"ר אבל שבת ראשונה אינו יוצא מפתח ביתו שניה יוצא ואינו יושב במקומו שלישיית וכו'. צריך ביאור מניין לחלק בימי השלשים בין שבוע שני לשלישי ומשלישי לרביעי, דעד עכשיו מצינו רק לחלק בין השבעה לשלשים, אבל ימי

השלשים עצמם לכאורה שווים בדיני אבילות שבהם, ומניין לברייתא לחלק בכך, והיה לה לומר שמשבוע שני עד סוף השלשים דין אחד להם. וצריך לומר דכשם שמצינו לחלק בין ג' ימים הראשונים לשאר ימי השבעה, כך יש לחלק בימי השלשים בין שבוע שני לשלישי ומשלישי לרביעי, רק דצריך ביאור מניין למידים חילוקים אלו.

ק"ד. בתוד"ה עד שיעברו, עד שיהיה שלשה רגלים בלא שמחה ולא ישכח אהבת אשתו. צריך ביאור מה טעם הוא זה שלכך לא ישא אשה, דהיכן מצינו דבעינן לזכור אהבת אשתו שמתה, דמאיזה דין בעי דבר זה, דבשלמא הטעם השני של תוס' שלא יהיו ב' דעות במטה ניהא, דיש כאן דבר הלכה שאסור דבר זה, אבל אהבת אשתו מניין דבעינן, דלמאי בעינן כן, וכי אשתו שמתה צריכה אהבתו. ואולי יש לומר דבאמת צריכה אהבתו בשביל שיעשה דברים לעילוי נשמתה

וכדומה, ולכך תקנו לה שלא ישא אשה עדיין, וכך יעשה דברים לעילוי נשמתה. ועיין בבארות המים דגרס כאן בתוס' 'עד שיהיה שלשה רגלים בלא שמחה' לא' ישכח אהבת אשתו, ולפי גרסה זו אולי הפירוש הוא כהמשך דברי התוס', דאם לא ישכח יש חשש שיקנטר אשתו השניה דיזכירה אהבת אשתו הראשונה, ולכך בעינן להמתין עד שישכח אהבת הראשונה ובכך לא יזכירה לשניה לקנטרה.

דף כד ע"א

קטו. בגמ' וקאמרי משמיה דשמואל אבל ששימש מטתו בימי אבלו חייב מיתה אמר להו רב פפא אסור אתמר וכו' אבל שלא פרע ולא פירם חייב מיתה. היינו דרב פפא אמר להם דדווקא בפריעה ופרימה אמר שמואל דחייב מיתה, אבל ששימש מטתו אתמר רק דאסור, וממילא אין נכון מה שאמרו משמיה דשמואל הכי. אבל קשה דאם באמת אמר שמואל על פריעה ופרימה דחייב מיתה,

מניין לו לרב פפא שלא אמר בפעם אחרת דגם אבל ששימש מטתו חייב מיתה, הרי אפשר ששמואל למד כן בק"ו, דהרי תשמיש המטה יש מ"ד שסובר שאפי' בשבת שאין נוהגין בו דיני אבלות, מ"מ תשמיש המטה כן אסור, וא"כ כ"ש שיהא חייב מיתה בשימש בימי אבלו מפריעה ופרימה, וגם מצינו לקמן שלשמואל עצמו חמור תשמיש המטה בשבת יותר מפריעה ופרימה דהם חובה להסירם ומשא"כ תשמיש הוא רק רשות. וצ"ע.

קטז. בגמ' אביי אשכחיה לרב יוסף דפרים ליה סודרא ארישיה וכו' אמר ליה הכי אמר ר' יוחנן דברים שבצינעה נוהג. ברש"י בכתבי יד ביאר דבצנעה היינו בתוך ביתו בזמן שאין אחר רואהו. ולכאורה לפי זה צריך ביאור איך הלך רב יוסף בביתו בסודרא כשאביי היה בביתו, הרי מיירי כשכן אחר רואהו והיה אסור לו ללכת בזה אפי' בביתו. וצריך לומר דהיות ורב יוסף סגי נהור הוה, ממילא לא

ידע כלל שאבוי נמצא בביתו, ולכך הלך בסודרא ארישיה, אבל באמת אם היה יודע שאחר רואהו לא היה הולך בזה.

דף כד ע"ב

ק"ז. בגמ' ר' שמעון בן אלעזר אומר היוצא במטה רבים מצהיבין עליו אינו יוצא במטה אין רבים מצהיבין עליו. צריך ביאור מה רצה רשב"א לומר הכי, וכי דבר זה תלוי בדין אם יהיו רבים מצהיבין או לא, הרי זה דבר התלוי במציאות אם האדם מתעורר לבכי וצער גדול או לא, ואיך אפשר לומר דין בהכי. ואין לומר דרק בא רשב"א לומר דזהו המציאות דביוצא במטה רבים מצהיבין ובאין יוצא במטה לא, דא"כ מה הוסיף כאן רשב"א ובמה הוא חולק על שאר השיטות, וכי סיפור דברים בעלמא בא לומר. ועיין במאירי שפירש דלרשב"א ביוצא במטה אין מוציאין אותו עד שיהא עניינו נודע לרבים, ובכך ממילא יהיו רבים מצהיבין

עליו, ומשא"כ באינו יוצא במטה אין צריכין להמתין לכך ואפשר להוציאו גם אם לא נודע לרבים.

ק"ח. בגמ' יום אחד לפני עצרת

ועצרת הרי כאן ארבעה עשר וכו' שנאמר כהג המצות וכהג השבועות מזה חג המצות יש לה תשלומין כל שבעה וכו'. ביאר רש"י דעצרת עצמה חשוב שבעה דלמידים מחג המצות דכשבעה היא, וגם יום אחד לפני שבעה היא, דהוא סובר כי האי תנא דאפי' יום אחד ואפי' שעה די בו. אבל קשה מה הראיה מחג המצות דהיום האחד של עצרת שבעה נחשב, דהרי אפי' דלמידים דיש לה תשלומין כל שבעה כחג המצות, מ"מ לא יהא הבא מן הדין יותר מן הנידון, דהרי חג המצות מה שהוא נחשב שבעה הוא משום דיש בו במציאות שבעה ימים, וא"כ גם בעצרת בעינן שיהיו יום עצרת וכל ימי תשלומין שלו שבעה, אבל לא שיום אחד של עצרת עצמו לבדו יהא נחשב כשבעה. ועוד קשה מניין שר'

אושעיא כלל רצה ללמד מינה
 דיום אחד נחשב כשבועה, אולי
 רק לתשלומין בא ללמד, וא"כ
 מה הקשו ר' אמי ורב ששת כאן
 כלל דדברי ר' אושעיא היא,
 וצ"ע.

ק"ט. בתוד"ה אבא שאול אומר,
 מפורש במסכת קידושין אע"ג
 דאין איש אחד מתייחד וכו'
 משום אבילות דטרידא שרי.
 היינו דלכך לא חשש אבא שאול
 אף באיש אחד ושתי נשים
 משום אבילות דטרידא. אבל
 קשה דהא מצינו לעיל (כג.)
 ביוסף הכהן דמיד בבית
 הקברות אמר לאחותה של
 אשתו שמתה לכי ופרנסי בני
 אחותך, ואם שם דקשה הדבר
 ביותר דמיד לוקח אחרת במקום
 אשתו שייך הדבר, כ"ש באדם
 שנתגבר עליו יצרו ואין זה פוגע
 במיתו המוטל לפניו, דודאי היה
 לחשוש אפי' באבילות, ולמה
 אמרו דמשום אבילות דטרידא
 לא חיישינן. ואולי יש לומר דגם
 שם אי לאו דהיה טרוד ביותר
 בלגדל בניו לא היה מעלה
 בדעתו כך כבר בבית הקברות,

אבל בסתם ודאי משום אבילות
 דטרידא לא חיישינן שיעמוק
 בכגון דא.

דף כה ע"א

קכ. בגמ' ועוד כל יומא שמעתתיה
 בפומין בבי מדרשא. עיין
 במהר"ם מרוטנבורג דכתב
 דבחכם שלא שמענו מימרות
 מפיו באמת אין חיוב לקרוע
 עליו, ורק כאן דכל יומא
 שמעתתיה בפומין הוא דחייבין
 לקרוע, וכך פסקו כמותו להלכה.
 אבל באמת קשה, דהא כאן
 מדברי אביי משמע דגם בלא
 שמיעת המימרות מפיו חייבים
 לקרוע, דהא אמר דכל חכם
 שמת חייבים לקרוע עליו, ורק
 כאן נוסף עוד טעם משום
 שמעתתיה בפומין דזהו 'ועוד'
 שאמר אביי, וא"כ איך פסק
 המהר"ם דלא כאביי. ואולי יש
 לומר דהיות ונחלקו בזה רבנן
 כאן על אביי, דבתחילה אמרו
 דאין צריך לקרוע, ממילא לכך
 פסק המהר"ם כהממוצע שבין
 השיטות, דרק בשמעתתיה

קכב. בגמ' נגי יהודה מימיניה דאבוה וחזקיה משמאליה אמר ליה יהודה לחזקיה קום מדוכתיך. צריך ביאור למה אמר יהודה לחזקיה אחיו לקום בשביל רב הונא, הרי לכאורה ליהודה עצמו היה לקום בשבילו, דכבוד גדול יותר לתת לרב הונא צד ימין של אביו ר' חייא. ואולי משום טעם כלשהו צד שמאל היה חשוב יותר. ויותר נראה לתרץ דהמעשה היה שרב הונא עמד בצד שמאל של ר' חייא, וממילא היה צריך חזקיה לפנות לו מקום בצד שנמצא, ואפי' דימין יש בה חשיבות יותר, מ"מ חשיבות יש לתת מקום קרוב למקומו של רב הונא.

דף כה ע"ב

קכג. בגמ' אמר דינא הוא דרבה בר הונא ליעול ברישא חליף גמליה דרבה בר הונא נתור ככיה ושניה דהווא טייעא. צריך ביאור, דהרי מיירי שם שהגמלים מעצמם נעצרו ולא רצו להמשיך כיון שלא ידעו למי

בפומין הוא דחייבין, אבל בסתם חכם לא.

קכא. בגמ' ורב הונא שלדו קיימת הוה דלא נפק לא סיימוה קמיה. ביאר רש"י דלא סיימוה קמיה דשלדו קיימת הוה. אבל לכאורה קשה, דאם מה דלא סיימו קמיה מיירי במה ששלדו קיימת הוה, למה מי שלא נפק לא בדק ובירר אם שלדו קיימת הוה, הרי אם יש דין דבשלדו קיימת חייבין לצאת לקראתו, למה לא עליו יש לבדוק הדבר, הרי בחיוב שלו מיירי, ולא על אחרים מוטל לבדוק, ולמה תלוי הדבר באם סיימו קמיה או לא. ולולי ביאור רש"י היה אפשר לפרש דלא סיימוה קמיה היינו, שלא סיימו לפניו שיש ברייתא שהולקת על שיטה זו, וממילא לא הוה ידע כלל שבשלדו קיימת כן יש חיוב לצאת לקראתו, וממילא לכך לא בדק הדבר לידע אם שלדו קיימת הוה, ובאמת צריך ביאור למה רש"י עצמו לא ביאר כן, וצ"ע.

לתת ללכת קודם, ולכאורה אם נשמעו הגמלים למה שאמר ההוא טייעא שיעבור רבה בר הונא קודם, לכאורה היה הדבר נכון ולכך נשמעו לו, דאל"כ למה היו הולכים כדבריו, ואם נכונו דבריו למה היה לו ליענש שנשרו שיניו של ההוא טייעא. ואולי יש לומר דאפי' דנכונו דבריו של ההוא טייעא, מ"מ כיון שהיה בכך פגיעה בכבודו של רב המנונא לכך נשרו שיניו.

דף כו ע"א

קבד. בגמ' ממשמע שנאמר ויקרעם איני יודע שלשנים אלא מלמד שקרועים ועומדים לשנים לעולם. צריך ביאור מה הראיה באמת דלשנים הוא אם לא היה כתוב לשנים, הרי מכאן למדנו לעיל (כב:) דלא די לקורעו עד לשפה שלו, ושבעינן לקורעו לשנים לגמרי, ובאמת אי לא דהיה כתוב לשנים לא הוה ידעינן דלשנים ממש הוא, וממילא מה שכתוב דלשנים הוא כבר דרשינן בה דלשנים ממש

הוא, וא"כ מניין לנו ללמוד דלעולם הוא, וצ"ע.

קבה. בגמ' אמר ליה כיון דכתיב ולא ראהו עוד לגבי דידיה כמת דמי. צריך ביאור דהא לכמה וכמה צדיקים מסופר שנתגלה אליהם אליהו, ומניין לו לאלישע שהוא לא יראהו עוד, ותימא הוא לומר דלכ"כ הרבה נתגלה ורק לתלמידו לא יתגלה. ועוד קשה דמניין לו שמכך שעלה לשמים שלא יחזור לארץ, והרי גם במשה רבינו מצינו שעלה לשמים ואח"כ חזר לארץ. ואולי זה שלא יחזור לארץ כבתחילה זה אמר לו אליהו עצמו שלא יחזור, ומה שקשה שאולי היה מתגלה אליו, ראיתי מבארים דיתכן שבנבואה היה ידוע לו שלא יתגלה אליו. רק שע"ז קשה כנ"ל דתימא הוא שלהרבה צדיקים יתגלה ולתלמידו הקרוב אליו לא נתגלה, וצ"ע.

קכו. בגמ' לא אמרו אלא ברוב צבור וכמעשה שהיה. צריך ביאור דכי שייך לומר דרוב ישראל מתו שם במלחמה, וא"כ מהו דאמרו דברוב צבור מיירי.

ועיין ברמב"ן שהובא בריטב"א שאין הכוונה שמתו רוב ישראל, אלא שלרוב ישראל היה צרה בזה, שהרי המלחמה היתה עם כל ישראל, ואפי' שמתו שם רק חלק קטן מהם עדיין הוא צרה של רוב ישראל. אבל עיין ברמב"ם (הל' אבל ט, ו ובלחם משנה שם) שמשמע מדבריו שבאמת רוב ישראל מתו במלחמה זו, וכפשוטו הוא דרך ברוב ישראל הוא דקורעין.

קכז. בגמ' לא ס"ד דכתיב ויהי כשמוע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו המלך קרע והם לא קרעו. לכאורה קשה דמה באמת הטעם שרק המלך קרע והם לא קרעו, הרי אם גם כששומעים שלא בשעת גידוף בעינן לקרוע למה הם לא קרעו, ואם רק בשעת גידוף יש לקרוע למה המלך כן קרע. והביאור הוא דהם שכבר שמעו בשעת הגידוף אינם קורעים שוב, דכבר אין זה חמור בעיניהם כמו בשעת הגידוף, אבל המלך שלא שמע קודם לכן, אפי' שעכשיו אין זה שעת הגידוף חמור הוא בעיניו

וצריך לקרוע. ועיין בשו"ת מהרי"ק (ק') דביאר דמה שהאחרים אין צריכים שוב לקרוע הוא משום שקרועים ועומדים עדיין מן הקריעה הראשונה, דהרי אסור לאחות הקרע, אבל באמת אם היה מותר לאחות הקרע היו צריכים שוב לקרוע וכנ"ל דגם שלא בשעת הגידוף קורעים.

קכח. בגמ' מיד קדר כל אזכרות שבה ושרפן באש. בפשיטות משמע דשרף את האזכרות עצמן. אבל קשה דאם את האזכרות רצה לקרוע למאי היה לו לקדר אותן קודם, הרי היה בידו לשרוף המגילה בשלמותה, ולמאי היה לו לטרוח בסתם. ועיין בתוס' דמיירי מזה, ויש שביארו דבאמת את האזכרות לא שרף אלא הוציאן ולכך קדרן, ורק את המגלה עצמה בלא האזכרות שרף, וגם על זה כבר יש חיוב לקרוע.

קכט. בגמ' חייב לקרוע שתי קריעות אחד על הגויל ואחד על הכתב שנאמר אחרי שרף המלך את

תאמר שיש עוד דבר אחר
שהוא סולמות.

קלא. בגמ' ת"ר אמרו לו מת אביו
וקרע מת בנו והוסיף וכו'. צריך
ביאור איך כלל יוצא בקריעה זו
אם רק הוסיף, הרי למעלה
אמרנו שאם קרע מתוך המלל
והשלל וכדומה לא יצא, ואיך
כאן יצא בקריעה זו, ובשלמא
על אביו ואח"כ על בנו אולי די
בהוספה כמו שמצינו על
המקדש וירושלים, וזה משום
שאביו הוא קריעה חמורה יותר
ואפשר בשביל בנו רק להוסיף
על כך, וכמו שעל ירושלים די
להוסיף על מה שקרע על
המקדש, שהתפל יכול להוסיף
על העיקר, אבל במת בנו
ואח"כ אביו איך די שיוסיף על
הקריעה של בנו קריעה על
אביו. ואולי יש לומר דדווקא
בשלל ומלל שמקום הקריעה
עצמה אינה קריעה בזה אינו
יוצא, אבל כאן שמקום הקריעה
עצמה מקום תפור לגמרי הוא
רק שמוסיף על הקריעה
הקודמת, בזה כן יהא יוצא
בקריעה אפי' שכבר התחיל בה

המגלה ואת הדברים. צריך
ביאור מה הראיה שבעיני
לקרוע על כל אחד מהם,
דלכאורה רק חזינן מכאן דכל
אחד מהם חמור, אבל אולי
קריעה עושים רק על אחד מהם.
ועוד קשה דאפי' אם על שניהם
בעיני לקרוע, אולי דווקא
בשניהם יחד חייבים לקרוע
קריעה אחת, ובאמת באחד
מהם אין כלל חיוב לקרוע, וכמו
שהקשו לעיל על נשיא ואב ב"ד
וכו', וצ"ע.

דף כו ע"ב

קל. בגמ' ולעשותן כמין סולמות
אבל לא לאחותן אמר רב חסדא
ובאיחוי אלכסנדר. מדברי רב
חסדא משמע שדווקא איחוי
אלכסנדר אסור, ויש איחוי
שאינו אלכסנדר דהוא לכאורה
מותר, וא"כ קשה למה אמרו
דבעינן לעשותן סולמות דווקא,
הרי גם אפשר לעשותן באיחוי
שאינו אלכסנדר. ואולי זה בא
לומר רב חסדא שסולמות זהו
איחוי שאינו אלכסנדר, ושלא

מקודם, ואין נפק"מ אם בחמור או בקל מיירי, ודווקא בירושלים והמקדש שחורבנה של ירושלים עצמה תפילה למקדש, לכך יש להתחיל הקריעה על המקדש, אבל בחמור וקל לא דייקנין בכך. ועיין לקמן דלר' יהודה באמת גם בחמור וקל דייקנין בהכי, ואסור לעשות הקריעה של אביו ואמו בתוספת.

קלב. בגמ' מת בנו וקרע מת אביו והוסיף עליון מתאחה תחתון אינו מתאחה. צריך ביאור איך עליון מתאחה, הרי במה שמתאחה העליון בזה הוא גורם שהקריעה של התחתון אינו קריעה שלימה, דלמדנו לעיל (כב:) מיקרעם לשנים דאסור להניח השפה שלו שלם, ובעינין לקרוע לגמרי לשנים, ואיך כאן יהא קריעה בכך אם מתאחה העליון. ואולי יש לומר דדווקא בשעת קריעה בעינין לקרוע לשנים לגמרי, אבל אם אח"כ יהיו אחד די בכך. אבל באמת א"א לומר כן דהא לעיל בע"א למדנו משם דבעינין שיהיו קרועים ועומדים שנים לעולם,

ולא די שיהיו שנים בשעת קריעה. ואולי יש לומר בדוחק דמה שאמרו דבענין שנים לעולם, אין מה שאמרו לעולם עולה על כך שיהיו שנים ממש, אלא דהם ב' דינים שונים דבעינין שיהיו שנים דהיינו לגמרי, ועוד דין נוסף שבעינין שישאר הקריעה לעולם, אבל שיהא בעי שנים לגמרי לעולם לא למידים משם.

דף כז ע"א

קלג. בגמ' ואי פלקא דעתך ערסא דגדא מאי קרביטין אית ליה וכו' מאי דרגש ערסא דצלא אתמר נמי אמר ר' ירמיה דרגש פירונו מתוכו וכו'. מדברי הגמ' משמע דבסתם מטה אין בו קרביטין, ולכך הקשו דמטה זו שלמזל טוב עשוי איזה קרביטין אית ליה, ולכך תירצו דמיירי בערסא דצלא וכו' יש קרביטין דהיינו רצועות עור, וכמו שאמר ר' ירמיה דסירונו מתוכו. אבל קשה דר' ירמיה אמר דסתם מטה גם יש בה

מוגמר ובשמים, ולכך אין צריך להביאו, ולכן אמרו דמ"מ אין מברכים על זה, אבל ודאי שגם להביא אחרים אסור להביא וכו"ל, ואדרבא זהו מה שהוסיפו לומר דאפי' אם כבר נמצאים שם אסור להשתמש בהם, וצ"ע.

דף כז ע"ב

קלה. **בגמ' בראשונה היתה הוצאת המת קשה לקרוביו יותר ממיתתו וכו'.** ביאר רש"י דמשום תכריכין טובים שהיו מניחים לו היה כן, והיינו שלא היה להם מעות לשלם תכריכין אלו ולכך היה קשה להם. אבל קשה מהו הלשון שהיה קשה להם 'יותר' ממיתתו, וכי שייך לומר דמשום ממון שהיה קשה להם היה להם קושי בכך יותר מן המיתה של הקרוב שלהם, הרי גם מה שהיו מניחים את המת ובורחין, לא היו עושים כן משום שהיה קשה להם יותר מן המיתה, אלא רק משום שבמציאות לא היה בידם לקוברם, ובלית ברירה היו בורחין, וצ"ע.

קרביטין והחילוק היא רק שבה סירוגה על גבה, וא"כ משמע דבכל מטה יש קרביטין, ולמה בערסא דגדא נאמר שלא היה בה קרביטין, דבפשיטות נראה דמטה היא ככל המיטות רק שהוא עשוי למזל טוב, וא"כ מה הקשו מאי קרביטין אית ליה. ואלא צריך לומר דבאמת היה המיטה של המזל טוב מיטה מיוחדת שאינה ככל המיטות, ולכך הקשו מאי קרביטין אית ליה. אבל א"כ קשה דמה שהקשו למעלה ואי ערסא דגדא אמאי אין צריך לכפותו דהרי תניא דכופה כל המיטות ולא רק מיטתו, דמאי קושיא היא כלל, הרי מיטה זו אינה כלל ככל המיטות, וא"כ מניין לנו לומר דגם בה נאמר הדין שבעינן לכפותה, וצ"ע.

קלד. **בגמ' איני והא תני בר קפרא אין מברכין לא על המוגמר ולא על הבשמים בבית האבל ברוכי הוא דלא מברכין הא אתוויי מייתי.** צריך ביאור מה הקושיא כלל, והרי אפשר דמירי כאן בכשכבר היה בבית האבל

קלז. בגמ' דכתיב בכו בכו להולך כי לא ישוב עוד וכו' רב הונא אמר זה שעבר עבירה ושנה בה. היינו דרב הונא סבר דמיירי בפסוק זה מאדם שעבר עבירה ושנה בה דנעשית לו כהיתר, וזה למד מכך שכתוב שם ולא ישוב עוד, דמשמע דלא יעשה תשובה לעולם, וזה משום שנעשית לו כהיתר, ולכך לא עולה בדעתו לעשות תשובה על זה.

דף כח ע"א

קלז. בגמ' ואמר ר' אלעזר אף מרים בנשיקה מתה וכו' ומפני מה לא נאמר בה ע"פ ה' מפני שגנאי הדבר לאומרו. נראה דהגנאי בזה הוא משום דנשיקה הוא כפשוטו, שמנשיקת הקב"ה בפיו מתו אהרן ומשה, וממילא גנאי הוא לאומרה על אשה והבן.

קלח. בגמ' חמשה זו היא מיתת כל אדם א"ר חנין מאי קרא הן קרבו ימיך למות. היינו דלמידים דבר זה ממיתת משה ששם

נאמר הן קרבו ימיך למות וכדביארו בגמ'. אבל קשה איך שייך ללמד על מיתת כל אדם ממיתת משה רבינו, הרי עכשיו למדנו דמיתת משה לא היתה כמיתת כל אדם, אלא דהיתה בנשיקה מפי הקב"ה עצמו ולא ע"י מלאך המות, וא"כ מניין שגם מיתת כל אדם שע"י מלאך המות היא גם חמשה ימים הוה. ואולי יש לומר דרק אופן המיתה היתה שונה אצל משה משאר אדם דבנשיקה מת, אבל מהלך מיתתו ובכמה ימים היה הוא כבכל אדם היה.

קלט. בגמ' מת בחמשים שנה זו היא מיתת כרת חמשים ושתים שנה זו היא מיתתו של שמואל הרמתי. צריך ביאור מה רצו לומר בזה שזו היא מיתתו של שמואל הרמתי, וכי יש לה הגדרה בפני עצמה, הרי לא כתיב כאן בזאת. ואין לומר דכדי למעט מיתתו ממיתת כרת אמרו כן. דהרי בהדיא אמרו דכרת היא בחמשים ולא ביותר ממנו. וצריך לומר דבאמת גם מיתה בידי שמים הוא מיתה

הדומה לכת, ולכך אמרו דחמשים ושתים הוה מיתתו של שמואל הרמתי, לומר דמיתתו היתה שונה מהם ולא מחמת עונש וכדומה, אלא היה כדי שלא יראה איך שאול שהוא מלך למלך מת, וממילא לא הביאו דבר זה ללמד על מיתתו של אדם אחר בשנים אלו, אלא עניין לעצמו הוא.

קמ.

בגמ' אלא במזלא תליא מילתא דהא רבה זרב חסדא תרוייהו רבנן צדיקי הוו וכו'. היינו דחזינן דאפי' שווים היו בצדקותם מ"מ רב חסדא היה מזלו טוב יותר מרבה. אבל קשה דהא מצינו בגמ' ראש השנה (יח.) דבני עלי נגזר עליהם שלא יחיו יותר מכ' שנים, ומ"מ רבה ואביי אפי' שמבני עלי קאתי רבה חי מ' שנים משום תורה שעסק בה, ואילו אביי חי ס' שנים משום תורה וגמילות חסדים שעסק בהם, וממילא לפי זה יקשה מה הראיה שהביאו כאן דבני חיי ומזוני במזלא תליא מילתא, הרי אפשר דבאמת כן מודדים הדבר לפי

צדקותו של האדם, ומה שנשתנה רבה מרב חסדא הוא משום שמבני עלי קאתי, ולכך מת בארבעין שנין, ואדרבא רק בשביל צדקותו דעסק בתורה זכה לעוד כ' שנים. ולכך גם היה לו שיתין תיכלי דהיינו אבילות, דהא שאר בני משפחתו לא היו עוסקים בתורה הרבה כמותו, וממילא מתו בכ' שנים, ומשא"כ רב חסדא שלא אתא מבני עלי לא נתקלל באותה קללה, ומה הראיה דבמזלא תליא מילתא. ורק לגבי מזוני אולי יש ראיה, דהרי לא מצינו שנתקללו בני עלי גם שלא יהא להם מזוני כראוי, אבל לגבי שאר הדברים מה הראיה. ועיין במהרש"א דנגע ביה ותירץ דסבר רבא דבתורה לבד די לו להתכפר מקללה זו, והוא חולק על הגמ' שם בר"ה, וממילא אי לאו דמשום מזלא הוא היה חי רבה כרב חסדא. אבל עדיין קשה מה הראיה לגבי בני, דמה שהיה לרבה שיתין תיכלי אפשר דמשום שלא עסקו בתורה הוא. וצריך לומר דלתי' זה כיון דגם

חיי וגם מזוני הוכח דמשום מזל הוא, ממילא אפשר לתלות גם הא דבני במזל, ולא רק משום הטעם שאתו מבני עלי.

קמא. בגמ' מאי כולי האי קא דחקא רגליה דבר נתן ואין מלכות נוגעת בחבירתא כמלא נימא. צריך ביאור למה לא אמר לו רב אשי למלאך המות שהוא מוותר על נשיאותו לבר נתן, ובלבד שיוכל להמשיך לחיות בעולם, וכמו שמצינו במדרשים דכך נהג משה ביהושע תלמידו שביקש ליתן לו ההנהגה ובלבד שיוכל לחיות בעולם. וצריך לומר דבאמת ממשה עצמו למד רב אשי שלא לנהוג כן, וכמו ששם במדרש אמרינן דמשה לא היה יכול לסבול דבר זה ואמר טוב מותי מחיי.

דף כח ע"ב

קמב. בגמ' אמר להם ר' טרפון דעו שחכם גדול הוא ובקי באגדות אל יכנס אחד מכם לתוך דברי חבירו. צריך ביאור מה עניין זה שלא יכנס אחד לתוך דברי

חבירו למה שר' ישמעאל בקי באגדות. ועיין בר"ן שביאר דכוונתו היתה שלא יחזור זה על דברי חבירו כיון שת"ח גדול הוא ויראה הדבר כגנאי. אבל קשה על ביאור זה דהרי יכנס לתוך דברי חבירו היינו שלא ידבר באמצע שחבירו מדבר, ואיך נבאר דכאן מיירי בלחזור על דבריו, דאם כן הוא למה לא אמר להם בהדיא שלא יחזרו זה על דברי זה. ועוד קשה דדבר פשוט הוא שאין להם לחזור על דברי חבירו, דגנאי אצל כל אדם ולא דווקא אצל ת"ח גדול. ויש לומר דכוונתו היתה שלא ידברו כלל מאותו עניין שדיבר עליו חבירו, וזה משום דת"ח גדול הוא וירצה לשמוע מכל אחד דבר חדש, וממילא לכך לא אמר להם לא לחזור על דברי חבירו, דלא מיירי כאן מלחזור על דבריו ממש, אלא רק ליכנס לאותו עניין שדיבר בו חבירו, דגם זה אין להם לעשות וכנ"ל, דרוצה לשמוע דבר חדש. ומה שמצינו שכן דברו כולם מאותו עניין לעשות ק"ו לבני ר'

ישמעאל, מ"מ כל אחד הביא לכך ראיה ממקום אחר וממעשה אחר, וממילא יש כאן איזה התחדשות. אבל עיין במהרש"א דביאר דאמר להם ר' טרפון שלא יכנסו זה עם זה למשא ומתן בהלכה, היות ור' ישמעאל שת"ח גדול הוא יבוא לדון עמם בכך, ואבל אסור בדברי תורה. ולכאורה לפי המהרש"א קשה דאין לך משא ומתן גדול מזה, מהיכן להביא ראיה לבני ר' ישמעאל, והיו יכולים לגרום לו להביא ראיות אחרות או לפרוך ראיתם וכדומה, וצ"ע.

קמג. בגמ' והלא דברים ק"ו ומה נדב ואביהוא שלא עשו אלא מצוה אחת וכו' בניו של ר' ישמעאל על אחת כמה וכמה. צריך ביאור מניין שעשו נדב ואביהוא רק מצוה אחת, וכי משום שנכתב בתורה רק אחד בא הדבר למעט שלא עשו עוד מצוות, דהרי אין כתיב כאן מיעוט כלשהו למעטם משאר מצוות, וא"כ מה הק"ו לבני ר' ישמעאל כלל. ועוד שמצינו שהיו נדב ואביהוא גדולים

ממשה ואהרן, דהרי הקב"ה אמר בקרובי אקדש, והיו משה ואהרן חושבים שעליהם נתבון, ולסוף התברר להם שהם היו גדולים יותר ולכך נתקדש הקב"ה בהם דווקא. וכן קשה גם הראיה שהביאו לקמן מצדקיהו איך שייך לומר דרק מצוה אחת עשה, ובשלמא באביה בן ירבעם דבהדיא כתיב יען נמצא בו דבר טוב, משמע שזה מצאו ולא עוד דברים, וכן באחאב שלא ידוע כמלך צדיק כצדקיהו, אבל בצדקיהו ונדב ואביהוא קשה למה רק מצוה אחת אמרו. ועיין במהרש"א דביאר דודאי הוא שכל אחד מהם עשה עוד מצוות ולא רק מצוה אחת עשו, אלא מיירי כאן רק ממצוות שעשו לצורך רבים, דזה היה הזכות שלכך זכו לכבוד במותם, וממילא יש ללמוד ק"ו לבני ר' ישמעאל שהיו עושים הרבה מצוות לצורך הרבים. ועיין לקמן מה שכתבנו בתוד"ה צדקיהו.

קמד. בגמ' מר זוטרא אמר מהכא ופר מרזח סרוחים מרזח נעשה פר לסרוחים. היינו דסרוחים הוא

מלשון סרך דהיינו הנותרים, שנעשה שר לנשאים שהם אלו שבאים לנחמו.

קמה. בתוד"ה צדקיהו מלך יהודה, צדיק גמור היה אבל במקרא לא מצינו יותר. צריך ביאור דמה החילוק מה מצינו במקרא, וכי מיעוט יש בזה שדברים אחרים לא עשה, והרי גם על בני ר' ישמעאל לא מצינו מקרא שכתוב על מעשיהם, וא"כ מניין שכלל עשו מצוות, וממילא קשה מה הנפק"מ במה שנכתב בקרא או לא. ואולי יש לומר דהיות ורק זה כתוב בקרא ממילא משמע דבזכות מצוה זו עצמה הוא דזכה צדקיהו לכבוד גדול שעשו לו במותו, ולא שחלילה לא עשה עוד מצוות אחרות, אלא שדי במצוה אחת זו לכבוד הנעשה לו, וממילא כ"ש בני ר' ישמעאל שהרבה מצוות עשו שיגיע להם כבוד גדול במותם, והיינו שהכ"ש הוא לא מן האדם עצמו כמה מצוות עשה, אלא הכ"ש הוא מן המעשה האחד שנכתב שעליה די בשכר זה,

דכ"ש בעשה הרבה מצוות דיגיע לו כן.